

וחזרה לאלאת הבן: מה העבודה הזאת לכם

It's All For You...

(1) שמות יב:כו-כז

וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מַה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם: וְאָמַרְתֶּם זָבַח־פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל־בְּתֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בְּתֵינֹו הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

(2) ירושלמי פסחים י"ד'

תני רבי חיה. כנגד ארבעה בנים דיברה תורה. בן חכם בן רשע בן טיפש בן שאינו יודע לשאל. בן חכם מהו אומר. מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו **אזתנו**. אף אתה אמור לו. בחזק יד הוציאנו יי מצרים מבית עבדים: בן רשע מהו אומר. מה העבודה הזאת לכם. מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל(שעה ושעה) [שנה ושנה]. מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו. בעבור זה עשה יי לי: עשה. לאותו האיש לא עשה. אילו היה אותו האיש במצרים לא היה ראוי להיגאל משם לעולם. טיפש מהו אומר. מה זאת. אף את למדו הילכות הפסח. שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. מהו אפיקומן. שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת. בן שאינו יודע לשאל את פתח לו תחילה. אמר רבי יוסה. מתניתא אמרה כן. אם אין דעת בבן אביו מלמדו.

(3) רש"י שמות י"ג

את העבודה הזאת – של פסח. והלא כבר נאמר למעלה: והיה כי תבאו אל הארץ וגו', ולמה חזר ושנאה? בשביל דבר שנתחדש בה, פרשה ראשונה נאמר בה: והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם – **בבן רשע הכתוב מדבר**, שהוציא עצמו מן הכלל, וכאן: והגדת לבנך – בבן שאין יודע לישאל, והכתוב מלמדך שתפתח לו בדברי אגדה המושכים את הלב.

(4) ר' יוסף קרא שמות י"ב:כ"ו

מה העבודה הזאת – שציוה המקום לאוכלו צלי מה שלא ציוה בתורה בתודה ושלמים.

(5) רשב"ם שמות י"ב:כ"ו

מה העבודה הזאת – המשונה משאר ימים טובים מכמה דברים.

(6) אבן עזרא פירוש שני שמות י"ב:כ"ה:כ"ה

וטעם שאילת הבנים, בראותם כל המשפחה חבורה אחת אוכלים שה תמים, ראשו על כרעיו ועל קדבו, ועצם לא תשברו בו, ובן נכר וערל ותושב ושכיר לא יאכל בו, ואין זה המנהג במועדים אחרים.

(7) ספורנו שמות י"ב:כ"ו

מה העבודה הזאת לכם – שאינה ביום מקרא קדש כשאר הקרבנות, ולא תוך זמן שאר הקרבנות, שהוא מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים, ולמה לא יספיק קרבן אחד לכל ישראל כמו בשאר קרבנות צבור.

(8) נצי"ב שמות י"ב:כ"ו

והיה וגו' מה העבודה הזאת לכם – של קרבן פסח, שאין לה שום תכלית כמו כל קרבן שבא לרצון או לכפרה, ובכור ומעשר שאינם מרצים גם כן טעמים ידוע במקומם, אבל פסח למה הוא בא, אם מפני התודה לה' על הנס של יציאת מצרים, לא היתה ראויה אלא לאותה שעה, שלא מצינו מצוה לעשות זכר לנס לעולם, זולת חנוכה ופורים קבעו חכמים בזמנם גם כן לטעמים ידועים בענין הנס שיהא לנו לזכר, ולא לגוף הנס בלבד. מעתה יש לדעת מה הענין שמורה מעשה הפסח לדורות.

(א) ויאמר ה' אל-משה ואל-אהרן בארץ מצרים לאמר: (ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא

לכם לחדשי השנה: (ג) דברו אל-כל-עדת ישראל לאמור בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שיה לבית-אבת שה לבית: (ד) ואם-ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל-ביתו במכסת נפשות איש לפי אכלו תכסו-על-השנה: (ה) שיה תמים זכר בן-שנה יהיה לכם מן-הכבשים ומן-העזים תקחו: (ו) והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אותו כל קהל עדת-ישראל בין הערבים: (ז) ולקחו מן-ההם ונתנו על-שתי המזוזות ועל-המשקוף על הבתים אשר-יאכלו אותו בהם: (ח) ואכלו את-הבשר בלילה הזה על-ידי-אש ומצות על-מרדים יאכלהו: (ט) אל-תאכלו ממנו זא ובשל מבשל במים כי אם-על-ידי-אש ראשו על-כרעיו ועל-קרבו: (י) ולא-תותירו ממנו עד-בקר והנותר ממנו עד-בקר באש תשרפו: (יא) וככה תאכלו אותו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה: (יב) ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה': (יג) והיה היום לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את-ההם ופסחתי עליכם ולא- יהיה בכם נגף למשחית בהפתי בארץ מצרים: (יד) והיה היום הזה לכם לזכרון וחסותם אתו חג לה' לדרתיכם חקת עולם תחגגו: (טו) שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתים כיו כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי: (טז) וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם: (יז) ושמרתם את-המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-עבאיתכם מארץ מצרים ושמרתם את-היום הזה לדרתיכם חקת עולם: (יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב: (יט) שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כיו כל-אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ: (כ) כל-מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:

(כא) ויקרא משה לכל-זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתים ושחטו הפסח: (כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר-בסוף והגעיתם אל-המשקוף ואל-שתי המזוזות מן-הדם אשר בסוף ואתם לא תצאו איש מפתח-ביתו עד-בקר: (כג) ועבר ה' לנגף את-מצרים וראה את-הדם על-המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על- הפתח ולא יתן המשחית לבא אל-בתיכם לנגף: (כד) ושמרתם את-הדבר הזה לחק-לך ולבניך עד-עולם: (כה) והיה כיתבאו אל-הארץ אשר יתן ה' לכם כאשר דבר ושמרתם את-העבדה הזאת: (כו) והיה כיתבאו אל-בתיכם בניכם מה

העבדה הזאת לכם: (כז) ואמרתם זבח-פסח הוא לה' אשר פסח על-בתי בני-ישראל במצרים בנגפו את-מצרים ואת-בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: (כח) וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את-משה ואהרן כן עשו:

(10) מכלתא דרבי ישמעאל שמות שמות י"ב

החדש הזה לכם – ולא מנה בו אדם הראשון. אתה אומר "לכם, ולא מנה בו אדם הראשון", או אינו אלא לכם, ולא לגוים? כשהוא אומר ראשון הוא לכם, הרי לכם ולא לגוים אמור. הא מה תלמד לומר לכם? לכם ולא מנה בו אדם הראשון. נמצינו למדין שישאל מונין ללבנה, והגוים לחמה. לא דים לישראל, אלא אחת לשלשים יום, מגביהים את עיניהם לאביהם שבשמים...

(11) מכלתא דרשב"י שמות שמות י"ב

החדש הזה לכם – לא מנו בו אבות הראשונים יכול לא מנו בו אבות הראשונים שהרי לא ניתנה תורה בימיהם אבל משניתנה תורה ואילך יהו באי בראשית מונין בו ת"ל לכם אתם מונין בו ואין באי בראשית מונין בו.

והיה כיתבאו אל-בתיכם בניכם מה העבדה הזאת: לכם? ואמרתם זבח-פסח הוא לה'!